

ни души" тук се иронизира наивната вяра в лесната, игрива постижимост на Испания, на тази Испания – търсена и видяна предимно като екзотика. Но не е ли това внушение за трагическата непостижимост и взаимна преплетеност на всички национални европейски светове, за особената им взаимна постижимост-непостижимост, за взаимното им конфликтно и любовно наблюдение и проникване. Това наистина са всъщност светове, които не могат един без друг, които не от вчера се стремят всъщност към утопията за всехристиянска европейска взаимност. Но нека не отиваме толкова далече към актуалните геополитически стремления, макар че творчеството на Димитър Димов действително пластически ни ги подсказва, може би предсказва. Ако трябва все пак да посочваме политико-културната актуалност на творбата от времето на създаването и публикуването ѝ, нека припомним, че това са годините на Втората световна война, когато конфликтите между тези взаимопроникнати национални светове ескалираха с ужасяваща мощ, достигнаха границите на сякаш пълна непоносимост. За да бъде възкресена общеевропейската идея за взаимност почти веднага след 9 май 1945 г. като една неунищожима „птица над пожарищата“ (според заглавието на прекрасната малка книжка на Константин Константинов, на която Димов е почти единственият афирмативен критик).

Нека сега пофантазираме кои са били действителните мегабиографически събития в интимния живот на Димитър Димов. Според мен те са две: отиването в Испания, за да се увери, че Испания е точно същата, мечтаната и желаната, и толкова непостижима същевременно. И второто, отварянето на погледа към Беломорието, излазът по време на мобилизацията през 1944 г. Двете събития са от две съседни години. (Не мога да се сдържа, ще кажа: „Тютюн“ се стреми пространствено и някак чувствено към Беломорието; ще добавя, той е една от големите реализации на многообразните митове за принадлежност и въвлеченост – и културна, и социална – на българското в отворените големи светове на медитеранското, на вътрешното море на християнството). Да добавим и третото голямо перманентно събитие, определящо ритъма на битието на един силен хете-